

"Проблема аграрної перенаселеності": проект зменшення зайвого населення українського села за 5 років на 1 млн. осіб (1928)

Сільське господарство

Проблема аграрної перенаселеності ставить перед сільським господарством завдання значно збільшити виробничі сили сільського господарства напрямом поширення трудомісткості та систематичного збільшення продукції сільського господарства.

Це побільшення має припадати так на кожного робітника, що працює в сільському господарстві, як і на одиницю площі, придатної для сільського господарства.

З погляду боротьби з аграрною перенаселеністю, ми можемо накреслити дальші найголовніші заходи, що впливатимуть так на вбирання зайвини праці в сільському господарстві, які на збільшення продукції:

- а) інтенсифікація сільського господарства,
- б) поширення посівної площі (сюди зараховується й меліорацію непридатних земель) і
- в) перенаселення.

Раніше, ніж почати розглядати кожний з вищеперерахованих заходів в розумінні вбирання зайвини праці в сільському господарстві, потрібно бодай побіжно розглянути той стан сільського господарства, що воно його має в 1926/27 році, як вихідну передумову до дальшого розвитку сільського господарства в п'ятилітній перспективі.

Загальна сільсько - господарча площа землі в УСРР дорівнює 39.704.000 десятин. Посівна площа на 1926/27 рік дорівнювала 21.136 тисяч десятин, що виносить 53,5% всієї сільсько-господарчої площі і 101,8% довоєнної посівної площі.

Гуртова продукція на 26/27 рік становила 1 813.8 мільйонів карбованців, що дорівнює 85,4% довоєнної гуртової продукції (на 1913 рік).

Усупільнений сектор в сільському господарстві України посідає на 1/X - 28 року таке місце проти всієї с.-г. площі:

Під радгоспами	927.600 дес.	2,44%
Під комунами	58.600	0,16%
В артілях	200.500	0,55%
В товариствах спільного обробітку землі	273.200	0,74%
В машиново-тракт. т-вах	560.100	1,55%
Разом	2.020.000 дес.	5,4%

Засівну площу за культурами на 1926/27 рік поділялось так :

1. Зернові рослини	17.876.000	
2. Технічні культури	д.	84,6%
3. Інші культури	1.157.000	5,5%
4. Загальна посівна площа в УССР	2.103.000	9,9%
5. Посівна площа в 1913 р	21.136.000	100%
	20.752.000	

З вищеподаних головних показників стану сільського господарства на 1926/27 рік можна констатувати два головні становища, а саме: а) не зважаючи на досягнення розмірів посівної площі довоєнного періоду, гуртова продукція менша за довоєнну, не зважаючи на те, що на Україні ще є досить значний відсоток сільсько-господарчої площі, не втягнутої в оборот, і що її не використано з яких-будь причин; б) не зважаючи на деякі досягнення в галузі інтенсифікації сільського господарства та поліпшення зернових культур, сільське господарство, проте, головню є екстенсивне.

Хоч сільське господарство УСРР кліматичними, ґрунтовими та економічними умовами не є однорідним, ринки збуту, різна землезабезпеченість, ступінь розвитку транспорту, розвиток промисловости позначаються на устрої сільського господарства окремих районів і спричинюються до утворення особнних с.-г. районів, які в минулому мають свою особну структуру, і в майбутньому прямуватимуть до перебудови і реконструкції неоднаковими шляхами та методами, хоч і до однієї і тієї самої мети; зате і для Лісостепу з його добрими ґрунтовими та кліматичними умовами, із значною щільністю населення та великою зайвиною робочих рук, і для степу з його значними земельними просторами, порівняно з лісостепом, несприятливими кліматичними умовами (посушливість) постає загальна організаційно-виробнича проблема: піти у свому розвитку такими шляхами, щоб усунути невідповідність, що сталась між головними чинниками виробництва з землею, працею і капіталом.

Трохи різні природничі і господарчі особливості окремих районів потребують різних способів і метод інтенсифікації та раціоналізації сільського господарства, але для всіх районів ця загальна установка обов'язкова.

Інтенсифікація сільського господарства має відбуватись по лініях розвитку трудоінтенсивних, а також технічних культур огородинства, виноградарства, продуктивного скотарства тощо.

В різних районах різною мірою будуть розвивати ті чи ці відміни інтенсифікації, але для всіх темп інтенсифікації має бути найшвидший. Інтенсифікувати сільське господарство треба не тільки на те, щоб розв'язати проблему аграрної перенаселености та піднести добробут селянства, але це потрібно і з метою задовольнити побільшений сировинний попит у промисловості, поліпшити постачання міста сільсько-господарчими продуктами та збільшити експортні ресурси.

А що до досягнень в галузі усупільнення індивідуального сільського господарства, то тут треба визнати, що в цій важливішій для нас справі, що визначає всі наші досягнення на селі, в ділянці соціалістичних прагнень ми маємо недостатні результати.

Якщо не рахувати в загальній площі тієї площі, що перебуває під радгоспами і що її зараховується до усупільненого сектору, розміром 2,4% та площі машиново-тракторних товариств - 1,55%, першу, як ту, що не може йти за рахунок наших досягнень в справі

усуспільнення індивідуального селянського господарства, і машиново - тракторні товариства, що у своїй масі не стали на шлях усупільнення головних галузей індивідуального сільського господарства, то матимемо в наслідок 10-літньої роботи над цими питаннями всього лише 1,45% усупільненої площі в УСРР. До цього числа зараховується 0,74% товариств спільного обробітку землі, їх треба вважати тільки за найпростіші первісні форми усупільнення сільського господарства.

XV з'їзд партії у своїх постановах звернув особливу увагу на роботу в справі усупільнення сільського господарства і дав найсуворіші директиви про посилення та збільшення заходів, скерованих до досягнення висунутих завдань у цьому, величезної ваги, питанні. Детальніше не будемо на цьому зупинятись, бо це потребує самостійного викладу, а тут порушено це питання тільки побіжно, бо його не можна обминути, обговорюючи головні лінії розвитку сільського господарства, а тим паче, якщо взяти до уваги, що усупільнені форми сільського господарства мають в собі всі передумови реально вплинути на зменшення аграрної перенаселеності бо найширші перспективи в справі реконструкції сільського господарства, в тому числі й інтенсифікації його, є у великих усупільнених одиницях сільського господарства.

Інтенсифікація сільського господарства

Обраховуючи зайвину праці в сільському господарстві та намічаючи методи боротися з цими явищами, одним з найпосутніших показчиків аграрної перенаселеності є система сільського господарства в даному районі, бо, визначаючи зайвину праці, треба мати дані так про фактичні запаси праці в сільському господарстві, як і про потрібні розміри її, щоб це господарство провадити.

Але розмір витрати праці в сільському господарстві визначається його системою та наявністю техніки. Трудомістськість сільського господарства, залежно від того, які розводиться культури та яким способом обробляється земля - вельми різна. Подаймо хоча б найпростіші приклади: дроф. Челінцев у своїх обрахованиях вважає, що в умовах звичайного руського селянського господарства на 1 десятину різних культур потрібно таке число робочих днів: покіс трави - 6-7 днів; обробіток ячменю - 19 днів; обробіток вівса - 17-18 днів ; озиме жито - 27-28 днів; сонячник - 28-30 днів; картопля - 50-60 днів цукровий буряк - 75-90 днів; тютюн - до 200 днів.

Проф. Чаянов А. В., вивчаючи селянське господарство Волоколамського повіту, дійшов висновку, що на те, щоб зробити всі роботи на 1 десятину посіву різних культур, потрібно (в переводі на чоловічу працю):

	(при урожаї 40,8 пуд.)		
1. для жита	(при урожаї 67 пуд.)	з угноєнням	45 роб. дн.
2. для вівса	(при урожаї 383 пуд.)	з угноєнням	21,6 роб. дн.
3. картоплі	(при урожаї 2500 снопів)	з угноєнням	58,2 роб. дн.
4. льону		з угноєнням	87,3 роб. дн.

Бюджетові дослідження сільського господарства за останні роки дають приблизно таку саму картину витрати праці в сільському господарстві.

З вищеподаних даних цілком ясно видно, що різні культури потребують вельми різної кількості праці на свій обробіток. Інтенсивні культури своєю трудомісткістю потребують більше, ніж удвоє, витрати людської праці, порівняно з екстенсивними культурами.

Але не тільки трудомісткістю інтенсивні культури відрізняються від екстенсивних. Вони значно відрізняються і збором гуртової продукції, наприклад: гуртова продукція з одної десятини зернових культур дорівнює 43,2 карб., а гуртова продукція інтенсивних (технічних та інших) пересічно дорівнює 105 карб. (все в довоєнних карбов.), цеб-то гуртова продукція в площі інтенсивних культур більша в два з лишком рази.

Підчас запроектовання останньої п'ятирічки мається на увазі змінити посівну площу що до культур так (в тисячах гектарів):

Культури по головн. групах	1927 рік		1932 рік	
	Абсолютна площа	% до підсумку	Абсолютна площа	% до підсумку
1. Зернові хліба				
2. Технічні культури	20.254,9	84,8	20.815,4	77,8
3. Інші культури	1.439,8	6,0	2.259,2	8,5
4 Загальна посівна площа УСРР	2.184,8	9,2	3.669,2	13,7
5. Розмір інтенсивної площі	23.879,5	-	26.743,8	-
	3.634,6	15,2	5.928,4	22,2

Із цих цифр бачимо, що площа інтенсивних культур протягом 5 років більшає на 2.303.800 гектарів.

Якщо ми візьмемо "в середньому витрату на один гектар екстенсивних культур 26 робочих днів, а на інтенсивні - 65 робочих днів, то матимемо додатково втягування в процеси виробництва за 5 років інтенсифікації сільського господарства 378.544 робітників або, помноживши на 2,2 чол. утриманців, матимемо втягання 832.797 чол. зайвину населення.

Збільшення посівної площі

На 1927 рік с. - г. площу України поділяється так (в тисячах десятин) :

	Полісся	Правобережжя	Лівобережжя	Степ	Разом по УСРР	% до всієї площі
Садибна земля						
Орна земля	265	595	491	746	2 09.	5,3
Сінокіс	2.973	5.314	573	12.737	26 597	67
Ліс і чагарник	716	319	429	265	1.729	4,3
Інших придатних	1.265	953	512	462	3.191	8
Всього придатної землі	162	138	248	1.910	2.458	6,2
	5.381	7.319	7.253	16.120	36.073	90,8
Всього придатної і непридатної землі	6.047	7.930	7.834	17.893	39.704	100
Загальної посівної	2.246	427	4.389	10.202	21.136	53,5

площі						
-------	--	--	--	--	--	--

З вищенаведеної таблиці цілком ясно, що на Україні тепер є ще доволі сільсько-господарської площі, що її не втягнуто до с.-г. обороту.

Якщо ми не рахуватимемо у загальній площі лісу непридатної землі тепер, то й то матимемо величезну площу розміром близькі) 11 міл. десятин, що з різних причин не зарахована до складу посівної площі. Особливо значний розмір придатних земель, не втягнутих до с. - г. обороту в степу, що доводить до 40% всієї придатної землі цього району.

До загальної кількості земель зараховано частину площі, що потребує витрат на меліорацію (висушування болот та зрошення пісків), але, крім цього, як бачимо, є ще доволі значна площа придатних земель, що не потребують жодних витрат, коли їх втягається у посівну площу.

Зміна форм землекористування, перехід од трьохпільля до багатопільля, зменшення толок, вигонів то-що дасть, безумовно, значне збільшення посівних площ.

Посівна площа останніми роками більшала так:

В 1923 р.	13,3%
В 1924 р.	6,9%
В 1925 р.	4,4%
В 1926 р.	4,7%
В 1927 р.	1,8%

На 1927 рік посівна площа не тільки досягла довоєнних розмірів, але й на 1,8% перевищила її. Це свідчить за те, що надалі збільшувати посівну площу треба за рахунок втягнений до обороту нових земель, переважно за рахунок змін системи землекористування.

Великі заходи в справі землевпорядження, заведення багатопільного сівообороту та інші агрикультурні заходи створюють передумови і надалі до збільшення посівної площі.

За останньою п'ятирічкою запроєктовано зростання посівної площі: за п'ять років на 12% з тим, щоб до 32 року нових земель було втягнуто в засівну площу 2.864.000 гектарів.

Орієнтуючись на розрахунок, що на кожний гектар нової посівної площі потрібно 26 робочих днів, матимемо . втягнення по цій галузі розвитку сільського господарства за 5 років 457.275 чол. нових робітників, або, побільшивши в 2,2 їхніх утриманців, втягнемо у виробництво 1.006.005 чол. зайвини населення.

Перенаселення і вплив його на аграрну перенаселеність

Перенаселення, як народньо-господарче явище, має велике історичне минуле. Переміщення великих людських мас з одного місця в інше у різні періоди обумовлювалось різними економічними та соціально-політичними причинами. Особливо значних розмірів перенаселення досягло наприкінці XIX століття. Цьому, з одного боку, сприяла побудова" Сибірської залізниці, що її було збудовано наприкінці XIX в., і, з другого боку, великі селянські повстання на аграрному ґрунті, що змусили колишній царський уряд вжити низку заходів до поширення пересельницьких заходів.

За доволі короткий термін в 20 років пересельницька хвиля за Урал досягла 5 мільйонів чоловіків, при чому були роки, коли рух пересельців доходив до 800.000 душ. Пересічно за останні 10 років до імперіялістичної війни що-року переселялось приблизно до 300.000 душ, і на пересельницькі заходи давалося до 25 мільйонів карб, на рік.

Історичні умови України склалися так, що вона в минулому займала од 40 до 50% переселення колишньої Росії.

Виключна скрута, безземелля та бажання знайти роботу вільним робочим рукам виштовхувало на переселення з України що-раз нові кадри селянства.

Немає жодної території, що входила б у райони колонізації колишньої царської Росії і де б українське селянство не посідало значного відсотку, що подекуди сягав до 70.

Перенаселення відіграло велику роль в розумінні господарчого поживавлення порожніх районів Сходу. Досить сказати, що з 1906 по 1913 рік податковий тягар Сибіру побільшав з 6 до 15 мільйонів карб. Посівна площа в азіатській частині Росії побільшала на 1 мільйон десятин. Експорт сибірського масла на 1913 рік досяг 5 мільйонів пудів на суму 75 мільйонів карб, на рік. Сибірську залізницю за короткий час свого існування вважали однією з найприбутковіших залізниць. Чистий прибуток тієї дороги досягав 13 мільйонів карб. на рік.

Війна, а потому революція, роки громадянської війни і період розрухи гостро зменшили темп пересельницького руху. Пересельницький рух меншав за перших років революції не тільки з причин залізничної розрухи, а також і тому, що головні кадри селянства, які йшли на переселення - малоземельні і безземельні були частково наділені землею чи сподівалися дістати землю за місцем перебування.

Проте, величезна перенаселеність, що була наслідком млявого розвитку виробничих сил колишньої царської Росії, великий натуральний приріст населення, з одного боку, і великі натуральні багатства не заселених районів Союзу, що можуть бути використані на збільшення виробничих сил країни, з другого боку, знову висувають пересельницьке питання на порядок денний, як важливішу народньо-господарчу проблему. На теперішній час перед Союзом Радянських Республік, у звязку з загальною генеральною лінією індустріалізації країни та реконструкції сільського господарства, поширенням товаровости господарства і посиленням внутрішніх і зовнішніх риночних звязків, цілком серйозно ставиться два завдання, що визначають політику переселення в умовах СРСР та сходять ось до чого:

- а) що поруч збільшення господарчої діяльності в обжитих районах було б ужито заходів поширити територіальну базу народнього господарства, щоб-то використати натуральні багатства нових необжитих районів. Це значно збільшить дешеву риночну продукцію і
- б) доцільно використати величезні трудові ресурси країни, ліквідувати аграрну перенаселеність по районах із зайвиною робочих рук, запобігти дальшому зростанню міського безробіття за рахунок зайвини праці на селі.

Через вищевказані завдання питання перенаселення тепер заслуговує на як - найсерйознішу увагу, бо тільки у спосіб планомірного систематичного заселення необжитої території можливо втягти її в господарчий оборот, а також у боротьбі з аграрним перенаселенням, поруч інтенсифікації сільського господарства та поширення промисловости перенаселення має відіграти величезну роль. При чому для деяких районів, гостро аграрно перенаселених, економічно малосилих, що потребують на відплив зайвини сільського населення - перенаселення є одним з найреальніших в даних умовах заходів господарчого оздоровлення.

Це можна цілком сказати про наші прикордонні округи та округи лісостепу з недостатнім розвитком індустрії.

Можливості в розумінні вільних, придатних до сільсько-господарчої та промислової колонізацій території у нашому Союзі буквально невичерпувані.

Із загальної площі території цілого Союзу в 2.093.000.000 гкт. обжито і господарчо використовується 421,8 міл. гект. або 20%, мало обжито і припускає населити 244 міл., або 12%, і цілком порожньої території, не використаної через безлюдність - 1.427,2 міл. гектарів, або 68%

В число порожніх територій зараховується деякий відсоток непридатних і неприступних тепер для господарчого принатурювання площ, як, наприклад, півн. побережжя Льодового океану, тундри, піщані пустелі азійської частини Союзу, але, крім цього, є ще великі обшири с.-г. площ, цілком придатні до заселення.

За значно зменшеними обрахуваннями, на теперішній час містськість колонізаційних фондів, придатних для заселення найближчими роками - така:

1. Сибір із загальною площею колфонду близько 90 міл. гект., найближчими роками може бути використана до 20 міл. гект.
2. Дальній Схід з площею колфондів близько 24 міл. гект. найближчими часами може бути використаний до 20 міл. гект.
3. Казакстан в північній його частині, за наймінімальнішими образованнями, має до 35 міл. гектарів колфонду легкого принатурення.
4. Урал і Поволжя до 2,5 міл. гект. колфонду легкого принатурення.

Крім того, є колонізаційні райони в північній частини європейської РСФРР, в Якутії, на Кавказі, в Криму, що особливого інтересу для України в розумінні переселення, не являють. З поданих цифр бачимо, що вже на цей час площа земель, придатних для с. - г. принатурення у спосіб колонізації, досягає 100 з лишнім міл. гект., цеб-то площа більша за Україну в 2,5 рази. Всі райони колонізації, особливо Далекий Схід і Сибір, являють собою цінність не тільки наявністю придатних с - г. площ, але й натурально - природничими багатствами у вигляді різноманітних гірських вкопних, що дають якнайбільші перспективи до розвитку промисловости.

Не зважаючи на те, що Далеко - Східній край мало досліджений, встановлено багато корисних вкопних - 231 камінновугільне місценаходження, 92 - бурого вугілля, 22 - нафтових місценаходжень, до 600 золотих розсипів. Розсипи золота викрито в 200 річках. Залізньо-рудних покладів -6, мідних-38, срібно-свинцових - 68. Багато марганцевих, олово - ртутних і платинових покладів, дорогоцінного каміння та мінеральних джерел.

Підсоння Далекого Сходу з його значними опадами пересічно до 650 м/м за рік, з теплою сонячною годиною, що триває до листопада, з сумою тепла за літній період, що дорівнює Японії і Кореї, дає цілковиту можливість розводити цінні корейські культури, як, наприклад: боби, гаолян, риж, чумізу та ін.

Тепер у низці районів Далекого Сходу почали значно поширювати рижосіяння. Урожай рижу досягає 300 пудів з гектара за витрати праці близько 100 робочих днів на гектар, на рік. Вартість рижу розцінюється в 3 крб. 50 коп. за пуд. Гуртовий збор з гектара рижу досягає 1 тисячі карбов.

Край багатий на лісові, рибні промисли та звіроловство. Самі казенні ліси займають до 88 міл. десятин. Не тільки лісові розробки, але саме вивчення лісових площ перебуває ще в зародковому стані. Фахівці лісової справи стверджують, що за правильної постановки лісового господарства Далекого Сходу руський ліс може цілком перебороти торгівлю американським лісом. За правильної постановки використання всіх лісових багатств ліси можуть бути в низці районів первісною базою для с.-г. і промислової колонізації.

Наявністю рибних запасів і цінності риби Далеко - східне рибне господарство не має суперників на Тихому океані і має великі можливості розвитку.

Пушний промисел Далекого Сходу так розмірами, як і якістю, має світове" значіння. Цінністю і кількістю сортів пушнини Далекий Схід не має собі рівних. Бобер, котик є виключним багатством краю. Білі та голубі пісці на закордонні ринки приставляється, переважно, з Далекого Сходу. Соболь - величезне багатство Далекого Сходу. Добування його досягає 70% всього світового добування.

І всі ці багатства Далеко - Східнього краю досі ще в дрімливому стані, хоч вони цілком достигли до того, щоб прийшла людина з цілим арсеналом засобів і техніки, що їх дає їй культура, та перетворила б цей незайманий і пустельний край на розквітлу країну.

Інші райони колонізації нашого Союзу, зокрема Сибір і Казакстан, також мають величезні натуральні багатства, що їх досі не використано.

А що до українських колфондів, то їх було утворено в наслідок Жовтневої революції з колишніх поміщицьких земель в її степових округах Півдня України.

На початку революції загальна площа колфондів УСРР дорівнювала 1.875.000 гект. З цієї площі було передано під меліюфонд та дано для різних державних потреб 371.000 і на задоволення малоземельного населення цих округ до 400.000 гект.

На потреби населення залишено було 1.110 тисяч гектарів.

На теперішній час, цеб-то на 1928 рік, колфонди Півдня України майже цілком заселені. Залишились незначні рештки, що в 28 році будуть заселені, і переселення надалі провадитиметься тільки за межі України на союзні колфонди.

В наслідок середукраїнського переселення створено на колфондах 1.220 пересельницьких висілків та переселено до 250 тисяч душ.

Переселення на Південь України провадилося з аграрно-перенаселених округ, а останні два роки тільки з прикордонної смуги.

З цих даних бачимо, що середукраїнське переселення дало можливість з аграрно найперенаселеніших округ перемістити на колфонди Півдня 250 тисяч чоловіка та втягти в господарчий оборот до 1 міл. гектарів землі.

Переселявати за межі України на союзні колфонди почали тільки в 25/26 році, і райони, куди переселявалось людей, були: Поволжя, Уральський край, Сибір та Далекий Схід.

Перші роки на переселення для України давалося незначні наряди, у звязку з чим за ці роки було зараховано на союзних колфондах українських переселенців 120 тисяч душ.

З минулого року наряди для України в союзному переселенні хи побільшено. Замість 27 загальних нарядів цілого Союзу, 25/26 і 26/27 році ми в 27 - 28 році маємо питому вагу в загальному переселенні в 38%.

За перспективним десятирічним планом Всесоюзного Пересельницького Комітету мається на увазі переселити на союзні колфонди близько 5.400 тисяч душ. Якщо ми будемо орієнтуватись на участь України в загальному переселенні розміром 38%, то й то на перші 5 років перспективного плану цифра переселення для України буде близько 1 міл. чол.

Ці пересельницькі заходи таким розміром з одного боку послаблять аграрну перенаселеність України на 1 міл. чол. і дадуть можливість ту землю, що залишиться од перенаселення, розміром більше за 1 міл. гект. передати малоземельним та безземельним селянам і втягти в господарчий оборот нові необжиті території Союзу до 10 міл. гектарів.

А що до степових округ, куди тепер весь час переселюється людей, то для цих 11 округ за перспективним п'ятирічним планом переселення за межі України не передбачається, а якщо й будуть допускати окремі випадки переселення, то тільки як виняток.

На переселення тепер іде, переважно, біднота і середняцтво. За дослідженням спеціального стану тих, хто переселився на Далекий Схід вияснено, що бідноти йде на переселення в цей край до 70%.

Процес переселення в наслідок того, що на нього йде найактивніша частина села, а також і через те, що умови переселення так у дорозі, як і на місці нового життя спричинюють потребу мати взаємодопомогу, створюють вельми сприятливі стимули що до організації усуспільненого сільського господарства.

Тепер за перспективним планом заходи, скеровані до створення різних колективних об'єднань пересельницьких господарств цілком чітко відбито, і вони безперечно дадуть значні позитивні наслідки.

Крім загального переселення селянства переселюється і національні меншості такими розмірами: (на південь України)

Німців	377 дворів
Болгар	155 дворів
Євреїв	9.000 дворів

Щоб притягти циган до хліборобської праці, підготовлено фондів на 510 дворів, що на них охочі переселитись 475 родин.

Тепер переселення національних меншостей, зокрема німців і євреїв, провадиться на союзні колфонди.

Пересельцям-євреям дано спеціальний район (Біро-Біджанський) на Далекому Сході, куди вже цього року почали переселюватись.

Заходи, що їх намічено за п'ятирічним перспективним планом що до переселення на союзні колфонди, український уряд визнав за недостатні, так у розумінні інтересів аграрноперенаселених районів, як і заселення порожніх територій Союзу, особливо Далеко Східнього краю, та Казакстану, у звязку з чим український уряд порушив питання перед ЦВК'ом СРСР про значне поширення заходів в справі переселення за перспективним планом.

В наслідок всіх цих заходів, передбачених розвитком сільського господарства, протягом 5 років буде втягнуто додатково у процесі виробництва в сільському господарстві таку кількість зайвину населення:

1. Інтенсифікація сільського господарства	378.544 роб. або 832.797 душ насел. 457.275 роб. або 1.006 005 душ насел.
2. Поширення посівної площі	- 970,000 душ насел.
3. Переселення за межі України	Разом 2.808.802 душ насел.

Гуртову продукцію сільського господарства за 5 років побільшиться на 48,3%, при чому по культурах і окремих галузях сільського господарства вона дає таке зростання (в міл. довоєнних карб.):

	1927/28 р.	1932/33 р.	% приросту за п'ятиріччя
1) Зернові	873.689,2	1.167.265,5	33,6
2) Технічні культури	135.861,4	316.350,6	132,1
3) Інші	734.376,3	1.182.191,7	47,4
Разом по рослинництву	1.743.925,9	2.565.808,8	47,1
4) По скотарству	694.034,7	1.050.088,8	51,3
Разом по сільському господарству	2.437.960,6	3.615.897	48,3%

З цієї таблиці бачимо, що за зростання гуртової продукції всього сільського господарства на 48,3%, технічні культури дають приріст 132,9%, у зв'язку з чим значно більше й питома вага інтенсивних культур у загальному господарстві.

Вплив зростання гуртової продукції на рівень добробуту сільського населення й продуктивності його праці, враховуючи зміни чисельності сільського населення, характеризується такими даними:

	Припадає гуртового прибутку на 1 душу
1927/28 р.	101 карб.
1932/33 р.	134 карб.
Відсоток зростання	32%

Гуртова прибутковість, як бачимо, дає наприкінці п'ятирічки 134 карб., на душу сільського населення, що перевищує довоєнний рівень, і за переведення накресленого зростання купівельної спроможності с. - г. карбованця, що до набування промтоварів за п'ятиліття на 28% помітно поліпшить добробут села.

Висновки

Як же розв'язується проблема населення в наслідок переведення всіх заходів, що їх намічено за останньою п'ятирічкою розвитку народного господарства? Чи ці заходи достатні для того, щоб радикально змінити становище з теперішнім аграрним перенаселенням УСРР?

Деякі поліпшення, безперечно, в цьому питанні намічається, але достатніми їх визнати не можна. За наймінімальнішими підрахунками, як ми вказували на початку, аграрна перенаселеність наприкінці п'ятирічки, у зв'язку з натуральним зростанням населення, виявиться розміром у 8,5 міл. Якщо протягом 5 років промисловість забере 633.000 робітників, чи близько 1.400.000 душ населений, а сільське господарство, в тому числі і перенаселення за межі УСРР зменшить аграрну перенаселеність на 2.808.000 чол., то й то наприкінці 5 років залишиться зайвини населення УСРР навіть за мінімального обрахування - 4.282.000 чол., цеб-то матимемо зменшення, порівняно з 26 - 27 роком, приблизно на 1 міл. чол.

Такий, темп зменшення зайвини населення за такий доволі великий час, як 5 років, не можна визнати достатнім; особливо недостатньо запроєктовані заходи, скеровані до інтенсифікації сільського господарства і переселення.

З вищеподаних цифр ми бачили, яке величезне значіння має інтенсифікація так у розумінні вбирання додаткової праці, як і в розумінні збільшення с/г. продукції, і разом з тим наприкінці 5-річки, цеб-то на 15-й рік існування радянської влади, наше сільське господарство в основному залишається екстенсивним, питома вага інтенсивних галузей посідатиме близько 22%, а решту площі, як і раніш, будуть використовувати під екстенсивні культури.

Якщо ми поглянемо на питому вагу інтенсивних галузей сільського господарства по буржуазних державах, то побачимо, що вже на 27-й рік вона має таке місце:

	Зернові:	Інтенсивні:
1. Аргентина	48%	52%
2. Німеччина	60%	40%
3. Америка	64%	36%
4. Польща	67%	33%
5. УСРР	86%	14%

Якщо ми досі, у зв'язку з періодом відбудовання зруйнованого господарства імперіалістичною та громадянською війною не могли досягти в галузі реконструкції сільського господарства бажаних для нас наслідків, то за дальшої п'ятирічки ми маємо перед собою цілковиту змогу висунути серйозніші завдання що до переведення сільського господарства з розряду задоволення примітивних потреб сільського населення до розряду товарових господарств. Це можливо тільки за умови переведення сільського господарства в значній своїй масі на інтенсивні форма та об'єднання індивідуальних господарств в колективні успішні форми.

На найближчі п'ять років ми мусимо і можемо ставити завдання перед сільським господарством у спосіб агрикультурних заходів і створення мережі промислових підприємств переробки с. - г. сировини, збільшення інтенсивних галузей сільського господарства, принаймні вдвоє, ніж це запроєктовано за останньою п'ятирічкою.

Це дасть можливість зайняти додатково зайвину населення ще близько 2 міл. населення, що значно ослабить приплив зайвини населення із села до міста і тим зменшить безробіття, і з другого боку інтенсифікація значно збільшить гуртову продукцію сільського господарства збільшить продуктивність праці та поліпшить добробут сільського населення.

Друге питання, ще важливіше, що безпосередньо пов'язане з інтенсифікацією сільського господарства, це темп наростання усуспільненого сектору в сільському господарстві. Ми вже казали, що наслідки в цій галузі досі абсолютно незадовільні. До 11 року революції на 1,45% усуспільненої площі сільського господарства ми не можемо зоспокоїтись. В останній п'ятирічці передбачається збільшити усуспільнений сектор за 5 років вдесятеро, з тим, щоб посівна площа усуспільненого сектору дорівнювала 12% всієї посівної площі України. Чи ж варто говорити про те, що нам потрібен цілковитий переворот в нашій роботі і в повсякденному ставленні до питань колективізації. Надалі досягнення в роботі на селі всіх організацій, треба розглядати під кутом зору досягнень в галузі збільшення усуспільненого сектору сільського господарства.

Всі наші фінансування сільського господарства, всі наші агрикультурні заходи, все керівництво периферії на селі має бути скеровано напрямом соціалістичної перебудови, села. І далі плентатись у хвості стихії індивідуального селянського господарства ми не можемо. Нам потрібний не такий темп зростання усуспільненого сектору (і тепер він уже можливий), який був досі. Ці 5 років, у зв'язку з тим, що ми вийшли із стадії відбудованого зруйнованого сільського господарства війною та роками розрухи і ввійшли в смугу реконструкції сільського господарства - мають дати нам зростання усуспільненого сектору сільського господарства, порівняно з наявними наслідками в 10 разів більше. Таке настановлення впливає з постанов останнього XV з'їзду комуністичної партії більшовиків, і її треба чітко відбити в нині опрацьовуваній п'ятирічці.

Третє питання, що відіграє величезну роль в боротьбі з аграрною перенаселеністю і у збільшенні с. - г. продукції - це переселення. Запроєктованого переселення на союзні колфонди за п'ятирічкою розміром 970.000 душ не може бути визнано достатнім так з погляду інтересів аграрно-перенаселених районів, як і з погляду районів заселення. Крім цього, переселення має відіграти величезну роль у збільшенні с.-г. продукції, і особливо зернової. Орієнтуючись на це, май бути висунуто питання про збільшення розмірів переселення, мінімум да 1.500.000 душ за 5 років. Такі можливості, у зв'язку з відкриттям Казакстану, до переселення безперечно є.

Якщо ми в новій п'ятирічці, що її тепер опрацьовується, цілком серйозно ув'яжемо проблему аграрної перенаселеності із шляхами розвитку народнього господарства, підійдемо до питання інтенсифікації сільського господарства, втягнення до с. - г. обороту невикористаних земель активніше, ніж досі, більше звернемо уваги на питання переселення, при чому всю роботу на селі побудуємо під кутом зору усуспільнення сільського господарства не на словах, а на ділі - тоді ми зможемо за ці п'ять років значною мірою розв'язати одну з важливіших проблем, поставлених перед нашим народнім господарством - проблему аграрної перенаселеності.